

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

декан факультету педагогіки,
психології та соціальної роботи
проф. Федірчик І. Д. психології та
«21» лютого 2021 р. соціальної
РОБОТИ

**ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ
ВИЩОЇ ОСВІТИ**

**Спеціальність «Психологія»
Спеціалізація: «Практична психологія»
«Соціальна психологія»**

«Методика викладання психології у вищій школі»
«Психологія супервізії»
«Психологічна служба в закладах освіти»
«Актуальні проблеми психології»
«Перинатальна психологія»
«Психологія соціальних та політичних конфліктів»

Галузь знань 0301 – «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність 053 - «Психологія»

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Схвалено на засіданні
кафедри практичної психології
Протокол № 7 від 20 лютого 2021 р.

Чернівці - 2021

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча програма комплексного іспиту із психологічних дисциплін включає в себе основні положення нормативних курсів, визначених стандартом підготовки студентів за другим вищим освітнім рівнем «магістр» спеціальності 053 «Психологія». Обсяг програмного матеріалу з кожної дисципліни пропорційний кількості кредитів. Фаховий іспит із психологічних дисциплін перевіряє знання теоретичних основ гендерної психології, методики викладання практичної психології у вищих навчальних закладах, психології супервізії, теорії і практики психокорекції, готовність випускників до подальшої практичної роботи в якості магістрів психології.

Основна мета комплексного іспиту – виявлення теоретичної та практичної підготовки студентів до виконання обов'язків практичного психолога, опанування майбутніми фахівцями досягненнями світової цивілізації в галузі психологічної науки, встановлення рівня сформованості у них дослідницьких умінь та навиків, розвиток умінь застосовувати набуті психологічні знання у процесі практичної роботи.

Зміст програми комплексного іспиту з психологічних дисциплін охоплює навчальний матеріал із таких дисциплін: «Гендерна психологія», «Методика викладання психології у вищих навчальних закладах», «Психологія супервізії», «Теорія і практика психокорекції». Навчальний матеріал, який включено до змісту програми комплексного іспиту, базується на класичних психологічних теоріях видатних вітчизняних і зарубіжних учених, сучасних концепціях.

Студент повинен знати предмет, задачі й міждисциплінарні зв'язки гендерної психології, історію її становлення, основні теоретико-методологічні проблеми психології супервізії, фундаментальні психологічні поняття, методи психологічної інтервенції; основні принципи психологічного супроводу та організації психопрофілактичної допомоги населенню, основні концепти категоріального апарату психологічної корекції; базові проблеми психокорекційної інтервенції; концептуально-прикладні дескриптори психокорекційної інтервенції в парадигмі провідних психотерапевтичних дискурсів, змістовно-прикладне наповнення структурних елементів корекційної інтервенції; види, умови і механізми психологічної корекції; фактори, що впливають на ефективність корекційної інтервенції; методи і прийоми психокорекції; особливості проведення індивідуальної та групової форми психокорекції; шляхи корекції пізнавальних психічних процесів, емоційних розладів та порушень комунікативної сфери; особливості роботи з різними віковими категоріями клієнтів; основні тенденції сучасної психологічної освіти в світі, організація навчальних занять із психології у ЗВО; форми навчання і види навчальних занять з психології; педагогічне спілкування як різновид професійного спілкування.

Студент повинен вміти: прецизійно кристалізувати проблематику клієнта та моделювати психокорекційні заходи на основі одержаної психологічної інформації; добирати конкретний психотехнічний

інструментарій з метою корекції виявлених порушень; використовувати різні методи і види психокорекції в залежності від проблематики клієнта та власних можливостей; аналізувати динаміку психокорекційного процесу; оцінювати ефективність психокорекційних заходів; модифікувати та створювати власні психокорекційні програми, моделювати корекційну роботу в індивідуальному та груповому контексті для певної викристалізованої проблематики, аналізувати проблему з позиції різних концептуальних парадигм; самостійно здійснювати підбірку психотехнічних прийомів з різних психотерапевтичних дискурсів; виділяти основні методичні аспекти підготовки до семінарського, практичного та лабораторного занять; організувати та проводити навчальні заняття із психології у ЗВО; аналізувати форми навчальних взаємодій між викладачем і студентами при навчанні психології.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ КОМПЛЕКСНОГО ІСПИТУ

«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ»

Методика викладання психології та її завдання. Поняття «методика викладання», предмет, принципи побудови, функції та завдання дисципліни. Зв'язок методики з іншими дисциплінами. Основні поняття дисципліни. Особливість викладання психології на сучасному етапі розвитку освіти. Вимоги до методики навчання психології.

Психологія навчальної діяльності студента. Психологія навчальної діяльності, психологічні теорії та концепції учбової діяльності. Структура учбової діяльності, провідна роль мотиваційно-потребової сфери особистості. Концепції учбової діяльності Виготського Л., Гальперіна Я., Ельконіна Д. і Давидова М., їх розуміння на сучасному етапі розвитку освіти.

Професійна підготовка і діяльність викладача психології. Професійно-особистісний рівень викладача психології. Організаційно-нормативні питання професійного становлення викладача психології. Функції (навчально-методична, дослідницька, організаційна, виховна) та ролі викладача психології. Знання, вміння, здібності та особистісні якості викладача психології. Педагогічна культура, педагогічна етика. Умови успішної адаптації молодого викладача до умов діяльності. Стилi педагогічної діяльності викладача: авторитарний, ліберальний, демократичний. Педагогічна взаємодія, її види та функції. Вимоги до учасників педагогічного процесу. Методика самостійної роботи і самоосвіти викладача психології.

Особливості методичної роботи викладача психологічних дисциплін. Побудова курсу психології. Шляхи підвищення ефективності викладання психології. Організація та керівництво навчальними дискусіями.

Активні методи навчання. Специфічність і можливості активних методів навчання. Найбільш перспективні методи з погляду управління формуванням мислення. Методи програмованого навчання, їх специфіка і обмеження. Методи проблемного навчання. Інтерактивне навчання та його можливості.

Загальна характеристика принципів дидактики та їх реалізація в методиці викладання психології. Дидактика: теорія і практика навчання і освіти. Характеристика принципів дидактики. Реалізація принципів дидактики в предметних методиках.

Специфіка викладання психології у вищій школі. Поняття про учіння і навчання. Проблеми навчання. Проблеми формування навчальної діяльності студентів (потреби, мотиви, цілі, навчальні дії, самоконтроль, самооцінка). Умови формування навчальної діяльності. Концепції розвивального навчання. Загальні закономірності та принципи викладання психології. Функції педагога та студентів в процесі навчання.

Організаційні засади викладання психології. Нормативно-правове забезпечення викладання у вищій школі: навчальні плани, програми. Вивчення і аналіз нормативно-програмової документації. Закон України «Про вищу освіту». Розпорядження та накази Міністерства освіти і науки України. Сутність та структура навчальних планів. Навчальна програма як нормативний документ, що розкриває зміст знань, умінь та навичок з навчальної дисципліни. Способи побудови навчальних програм. Структура робочої навчальної програми. Поняття

про розклад навчальних занять. Методична робота викладача. Вимоги до затвердження і звітності.

Форми навчальних занять і методика їх проведення. Лекційна форма навчання. Види лекцій і різні форми проведення лекцій. Семінарські заняття як один із видів навчальних занять, їх завдання на сучасному етапі розвитку освіти. Лабораторне заняття з психології, його специфічність і особливості проведення.

Викладання психології як науки теоретичної і прикладної. Мета викладання психології у вищому навчальному закладі. Методичні особливості викладання теоретичної психології: історія психології, загальна психологія. Методичні особливості викладання прикладної психології: вікова і педагогічна психологія, соціальна психологія, медична психологія, юридична психологія.

Шляхи і засоби підвищення ефективності викладання психології. Активізація навчання як педагогічна проблема. Поняття про технологію навчання. Загальнодидактичні методи та їх роль в активізації навчання. Інноваційна освіта: сутнісний підхід як системний синергетичний підхід; акмеологічний компонент синергетики. Програмоване та проблемне навчання. Сутність інтерактивного навчання. Застосування активних методів навчання в організації та проведенні практичних занять з психології. Ігрові методи навчання. Методика розробки, організації та проведення ділових ігор. Поняття про тренінг. Аналіз конкретних ситуацій. Дискусія як метод інтерактивного навчання Кейс-метод – метод колективного аналізу ситуації Методи „круглого столу”. Поняття про метод „мозкової атаки”. Тренінг як форма комплексного використання інтерактивних методів та прийомів навчання. Модерація як інноваційна форма навчання.

Особливості самостійної роботи студентів. Вміння самостійно працювати як одне із провідних вмінь навчання у вищій школі. Особливості самостійної роботи студентів. Робота з підручником та вивчення наукової літератури. Особливості самостійної роботи з літературою при заочному навчанні. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів.

Контроль і корекція навчальної діяльності студентів. Контроль як один із елементів навчальної діяльності. Сутність і види контролю. Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів. Психологічні особливості оцінювання викладачем і самооцінювання, оцінка як можливий прецедент конфлікту. Корекція навчальної діяльності.

«ПСИХОЛОГІЯ СУПЕРВІЗІЇ»

Теоретичний аналіз поняття «супервізія» в працях вітчизняних та зарубіжних авторів. Функції супервізії. Місце супервізії в структурі професійної підготовки практичних психологів. Детермінанти процесу професійного розвитку, що окреслюють контекст підвищення кваліфікації спеціаліста.

Труднощі, що виникають в процесі професійної діяльності. Загальні положення про супервізію. Заходи для забезпечення безпеки супервізованих і їх клієнтів під час їх спільної роботи.

Моделі супервізії: еволюційні моделі; специфічно орієнтовані моделі: психодинамічна модель, гештальтсупервізія поведінкова модель (розвиток умінь), супервізія в сімейному консультуванні та терапії, роджеріанська модель супервізії; розвиваючі моделі супервізії: мішана модель супервізії, інтегративна модель.

Рівні (базовий, сертифікаційний), форми (очна, заочна, очно-заочна) та варіанти (індивідуальний, груповий та колективний) супервізії.

Склад балінтовської групи. Технологія роботи в балінтовській групі. Основна модель супервізії в балінтовській групі.

Використання основних методичних прийомів в практиці супервізії (спостереження, аналіз, дослідження центральної теми конфліктних стосунків дебрифінг, зворотній зв'язок, декатострофізація, описово-образні та емотивні прийоми, робота з дискурсом, моделювання, дидактичні інструкції, сократівський метод, рекомендації)

Рефлексивні й нерефлексивні запитання, деконструктивні (екстерналізуючі) запитання, ресурсноактуалізуючі запитання. Заповнення прогалін и пропусків в мовленні.

Символічна репрезентація об'єкта. Психічні образи, що функціонують як символи. Візуальна презентація образів-символів (метафоричні асоціативні карти, тематичні набори фігурок, набори кольорів й форм).

Основні елементи рольової супервізії (короткий вербальний опис випадку, конкретизація ролей, прихованих за описом, просторове розташування рольових персонажів, рольова гра, зміна ролей).

Організація процесу супервізії в групі. Застосування основних методів та прийомів супервізії. Практична робота студентів у ролі консультантів-супервізованих та у ролі котреапевтичної групи.

«ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»

Основи практичної роботи психологічної служби. Національна система соціально-психологічної служби. Правова база психологічної служби України. Цілі, завдання, структура психологічної служби. Етичний кодекс практичного психолога. Основні вимоги до робочого місця психолога.

Основні види діяльності практичних психологів різних соціальних інститутів. Ведення документації психологічної служби, значення та задачі документування. Функції документування, види документування, принципи документування. Склад «особистої справи» клієнта Психологічна просвіта. Психодіагностична робота (діагностика індивідуальних особливостей особистості, стосунків у колективі тощо). Психологічна допомога – психокорекція, психологічна реабілітація, психологічне консультування. Психопрофілактична робота. Психологічна служба в системі освіти. Цілі та завдання психологічної служби в системі освіти України. Психологічна служба США, Німеччини, Франції, Англії – особливості, переваги та недоліки. Основні цілі та завдання шкільної психологічної служби. Інклюзивна освіта – цілі, перспективи, бар'єри.

Організація та специфіка роботи психологів дитячих психологічних служб. Робота психолога з дитиною. Основні завдання та методи роботи психолога з батьками. Параметри аналізу психолого-педагогічного статусу дитини. Приблизний перелік діагностичних методик, що використовує дитячий психолог. Проблеми, які виникають у дитини дошкільному закладі та школі, можливі їх пояснення. Шкільна дезадаптація та фактори ризику її прояву. Порушення розвитку як чинник шкільної дезадаптації. Агресія, тривожність як

фактори дезадаптації. Обдарованість дитини як фактор дезадаптації. Вплив сімейних факторів на життєдіяльність дитини, типи сімейного виховання. Розлучення в сім'ї. Дезадаптація дитини в неповній сім'ї. Жорстоке поводження з дитиною. Характеристики життєстійкості дитини.

Психологічна служба охорони здоров'я. Завдання, функції практичного психолога в закладах охорони здоров'я різного типу. Психологічна допомога як підтримка пацієнтів медичних закладів. Найчастіші приводи звернень лікарів до спеціалістів психологічних служб.

Психологічна служба в центрах соціально-психологічної допомоги. Психологічна служба в центрах сім'ї та шлюбу, центрах зайнятості населення. Віртуальної комунікації, поведінки особистості в Інтернет-мережі, особистісних характеристик активних користувачів Інтернет; дослідження Інтернет-аддикції).

ПРОГРАМА З КУРСУ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ»

Проблематика психологічної науки: актуальність дослідження. Глобалізаційні процеси сучасної психологічної науки (закордонний сорсинг, інтерналізація дослідницького процесу, зближення історичних ретроспектив, соціальна і психологічна глобалізація, зміна взаємин суспільства і науки) Детермінанти виникнення і розвитку психологічних ідей: когнітивна і соціальна. Вплив соціальних факторів на наукове знання. Зміст теоретичної, прикладної і практичної психології, їх взаємодія. Напрямки сучасних досліджень теоретичної, прикладної і практичної психології.

Теоретико-методологічна проблематика сучасної психології. Специфіка наукового знання. Структура наукового пізнання. Ідеографічний і номотетичний підходи в науковому пізнанні. Критерії істинності наукових теорій. Наукові парадигми. Природничо-наукова і гуманітарна наукові парадигми. Методи наукових парадигм. Внутрішня логіка розвитку психологічних ідей: сучасні уявлення про класичну, некласичну (модерн) і постнекласичну (постмодернізм) науку. Методологічні принципи сучасної психології. Фундаментальні методологічні проблеми психології (проблема одиниць аналізу психіки, проблема об'єктивного методу в психології, проблема критеріїв норми, психофізична проблема). Методологічна криза в сучасній психології: симптоми, шляхи вирішення.

Актуальні проблеми прикладної психології. Актуальні проблеми різних галузей прикладної психології. Психолого-політичні проблеми сучасного українського суспільства. Проблематика прикладних досліджень в галузі політичної психології (дослідження психології політичної свідомості, детермінації політичної поведінки особистості; специфічність політичної комунікації, використанні технологій інтернет-комунікацій в процесі сучасного політичного управління, тощо) Актуальна тематика прикладних досліджень в галузі маркетингу і реклами (дослідження поведінки споживача). Специфічність сучасних прикладних досліджень в галузі масової комунікації (дослідження особливостей віртуальної комунікації, поведінки особистості в Інтернет-мережі, особистісних характеристик активних користувачів Інтернет; дослідження Інтернет-аддикції).

Актуальні проблеми практичної психології. Проблеми і перспективи психодіагностики в практичній психології. Актуальна ситуація вітчизняної психодіагностики: проблема професійної культури розробки, адаптації та проведення тестових методик; проблема професійної підготовки психодіагностів; морально-етична проблематика діагностування особистості. Сучасні підходи і моделі психологічного консультування і психотерапії: проблема професійного самовизначення психолога. Проблема теоретичного обґрунтування способів психологічного впливу і критеріїв визначення ефективності психологічної допомоги. Специфічність психодинамічного, екзистенційно-гуманістичного, когнітивно-поведінкового напрямку в сучасній психотерапії. Психологічний тренінг: можливості, проблеми. Актуальні задачі психокорекції і психопрофілактики, можливі шляхи їх вирішення. Проблеми становлення і розвитку співтовариства професіоналів-психологів в Україні.

«ПЕРИНАТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ» (для спеціалізації практична психологія)

Визначення перинатології, її становлення та розвиток. Поняття про перинатологію. Перинатальна медицина, як галузь перинатології. Перинатальна психологія, як галузь перинатології. Перинатальна психотерапія, як галузь перинатології. Перинатальна психіатрія, як галузь перинатології. Перинатальна педагогіка, як галузь перинатології.

Варіанти теоретичних підходів до обґрунтування перинатальної психології. Еклектично-дилетантський підхід до обґрунтування перинатальної психології. Медико-редукціоністичний варіант підходу до обґрунтування перинатальної психології. Психолого-редукціоністичний варіант підходу до обґрунтування перинатальної психології. Інтегративний біопсихосоціальний підхід до обґрунтування перинатальної психології.

Гени, хромосоми та поділ клітин. Генотип та фенотип. ДНК и хромосоми. Мітоз та мейоз. Закономірності збереження та змін генетичного апарату статевих клітин. Особливості програмування майбутніх мутацій. Домінантність та рецесивність. Неповна домінантність та кодомінантність. Полігена система спадковості.

Генетичні та хромосомні порушення. Ознаки, зчеплені зі статтю. Генетичні та хромосомні розлади. Аномалії, зчеплені зі статтю. Аномалії, що не залежать від статі. Особливості генетичного консультування.

Генетика поведінки та вплив середовища на формування та розвиток дитини. Визначення понять «генетика поведінки». Методи дослідження в «генетиці поведінки». Дослідження близнюковим методом, методом прийомних дітей та геніалогічним аналізом. Ніша розвитку. Сімя, як основний фактор середовищних впливів на розвиток та як провідник культури. Нормативний вік. Вікові та історичні фактори. Ненормативні фактори.

Пренатальний ріст та розвиток. Періоди та триместри. Запліднення та зачаття. Термінальний період розвитку плода. Диференціація та імплантація. Ембріональний період. Допоміжні підтримуючі структури. Формування ембріону. Фетальний період Тенденції розвитку: цефалокаудальната проксимодистальна тенденція розвитку.

Вплив внутрішньоутробного середовища на розвиток плода. Тератогени та їх впливи. Вплив стану здоров'я та харчування матері. Вік матері. Критичні періоди пренатального розвитку. Вплив на перинатальний розвиток хвороб, лікарських препаратів, алкоголю та наркотичних речовин.

Пренатальний ріст та розвиток. Періоди та триместри. Запліднення та зачаття. Термінальний період розвитку плода. Диференціація та імплантація. Ембріональний період. Допоміжні підтримуючі структури. Формування ембріону. Фетальний період Тенденції розвитку: цефалокаудальна проксимодистальна тенденція розвитку.

Вплив внутрішньоутробного середовища на розвиток плода. Тератогени та їх впливи. Вплив стану здоров'я та харчування матері. Вік матері. Критичні періоди пренатального розвитку. Вплив на перинатальний розвиток хвороб, лікарських препаратів, алкоголю та наркотичних речовин.

Психологічний компонент гестаційної домінанти (ПКГД). Оптимальний варіант психологічного компонента гестаційної домінанти. Гіпогестогнозичний варіант психологічного компонента гестаційної домінанти. Ейфоричний варіант психологічного компонента гестаційної домінанти. Тривожний варіант психологічного компонента гестаційної домінанти. Визначення особливостей психологічного компонента гестаційної домінанти.

Становлення ранніх форм взаємодій в пренатальний період. Можливості психічного відображення. Чутливість плода, характер реагування та проблема суб'єктивності плода. Особливості материнської позиції в пренатальний період розвитку дитини. Зароження емоційного ставлення матері до дитини. Формування привязаності матері до дитини в період вагітності. Мотиви збереження вагітності. Стилі переживання вагітності. Синдром вагітності. Проблема прийняття дитини. Небажана вагітність. Формування батьківської позиції.

Психологія пологів. Природні пологи, традиційне дітонародження. Сучасна практика пологів. Психологічна підготовка до пологів. Партнерські пологи. Особливості додаткових способів стимуляції пологової діяльності. Ускладнення в пологах. Недоношені немовлята та немовлята групи ризику. Рекомендації ВООЗ по організації пологів.

Особливості періоду новонародженості. Фізіологічні та психомоторні особливості новонародженого. Бондинг і холдинг. Протодіалог та грудне вигодовування. Формування прив'язаності та її типи. Перший місяць після народження. Рівні бадьорості та рефлексії у немовлят. Обстеження новонароджених: шкала Апгар, Брезелтона. Научіння і звикання. Емоційна взаємодія дорослих з немовлям.

Перинатальні втрати та їх структура. Перинатальні втрати як психологічна та медична проблема. Специфічні особливості перинатальної втрати. Горе, як процес переживання перинатальної втрати. Переживання перинатальної втрати в сім'ї. Переживання перинатальної втрати подружжям. Переживання перинатальної втрати дітьми. Переживання перинатальної втрати прабабками. Особливості переживання перинатальної втрати в різних ситуаціях: при спонтанному перериванні вагітності на ранніх термінах; при перинатальній діагностиці важкої патології; при втраті одного з близнюків; в ситуаціях смерті дитини після реанімації. Ускладнення процесу переживання горя. Психологічний супровід перинатальної втрати.

Організація та робота психотерапевтичного кабінету в жіночій консультації. Робота по створенню перинатального комплексу. Робота по профілактиці ятрогеній, психологогеній, дидактогеній та гестогеній. Психопрофілактична робота, пов'язана з виявленням серед вагітних груп ризику по нервово-психічним розладам. Допомога підготовка вагітних.

Особливості материнської та батьківської позиції при взаємодії з дитиною. Початок утворення материнської привязаності. Емоційна взаємодія матері з дитиною. Засоби та форми взаємодії. Нова роль батька. Культурні традиції. Материнська потребо-мотиваційна сфера поведінки. Потреба дитини у взаємодії з дорослими. Проблеми онтогенезу дитини та проблеми депривації.

ПРОГРАМА З КУРСУ «ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ»

(для спеціалізації соціальна психологія)

Сутність поняття “соціальний конфлікт”, його структура. Поняття і сутність конфлікту; можливі дефініції. Структура і основні складові конфлікту. Соціальна природа конфлікту. Конфлікт: ролей, бажань, норм поведінки. Соціальні конфлікти в умовах сучасного українського суспільства.

Соціальний конфлікт та його його класифікація. Соціальний конфлікт (за В.П. Андрущенко, М. Ф. Головатим, О. В. Антонюком). Типи соціальних конфліктів (за М. Дойч (США)). Типологізація соціальних конфліктів (за О. І. Бондарчук, М. І. Пірен, М. Ф. Головатим). Види, розвиток, розв'язання соціальних конфліктів (Л. І. Уманський, М. М. Обозов, А. В. Петровський). Основні функції соціальних конфліктів (за В. П. Андрущенко). Основні концепції соціальних конфліктів.

Основні функції та концепції соціальних конфліктів. Функція “вихлопного клапана”. Загроза дезінтеграції суспільства. Порушення соціальної стабільності з одночасною стимуляцією соціокультурної динаміки.

Типології і причини соціальних конфліктів. Основні причини появи та існування соціальних конфліктів (їх джерело). Причини виникнення конфліктів (за І. Р. Лінкольном). Типологія конфліктів (за Р. Далем, К. Боулдінгом, А. Раппопортом). Основні причини соціальних конфліктів — майнові, економічні, особистісні інтереси людей.

Конфлікти у сучасному світі та Україні. Сучасні теорії конфліктів. Конфлікти в Україні і сучасному світі. Особливості врегулювання конфліктів.

Політичний конфлікт як різновид соціального конфлікту. Конфлікт політичний (за А. Анцуповим, А. Шипільовим), як вид соціального конфлікту. Політичний конфлікт як теоретична і практична боротьба суб'єктів політичного процесу. Найважливіші складові політичного конфлікту зона розбіжностей між конфліктуєчими сторонами; мотиви конфлікту; дії). Політичні конфлікти як засіб врегулювання суспільних відносин.

Типові політичні конфлікти. Конфлікти і влада. Місце і роль конфліктів у політичному процесі. Поняття, сутність і причини виникнення політичних конфліктів. Методи політичної конфліктології.

Основні джерела політичного конфлікту. Суб'єкти політичних конфліктів. Різновиди і типологія політичних конфліктів. Політичний конфлікт як теоретична і практична боротьба суб'єктів політичного процесу.

Особливості розвитку та шляхи розв'язання політичних конфліктів. Основні етапи розвитку політичних конфліктів. Сутність політичних конфліктів. Основні засоби розв'язання політичного конфлікту. Політичні конфлікти як засіб врегулювання суспільних відносин.

Дослідження конфліктів у психології. Рання діагностика конфліктів. Організація і робота мережі конфліктологічного моніторингу. Ініціювання конфлікту і використання його позитивних функцій.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
КОМПЛЕКСНОГО ІСПИТУ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053
«ПСИХОЛОГІЯ»**

Комплексний іспит здійснюється у письмовій формі згідно екзаменаційного білета. Кожен білет комплексного іспиту містить 4 питання, які охоплюють програми провідних дисциплін спеціальності «Психологія». Усі екзаменаційні завдання, зазначені в екзаменаційному білеті з комплексного іспиту є рівнозначними за їх внеском до загальної оцінки за іспит та, відповідно, оцінюються двадцятьма балами кожне. Послідовність відповідей не має значення. У процесі підготовки до іспиту студенту не дозволяється користуватися жодними допоміжними матеріалами: записами, словниками, довідниками, конспектом тощо.

1. 20-25 балів ставиться за повну, чітку та вірну відповідь на питання, яка свідчить про глибоке проникнення у його суть, його розкриття та містить елемент самостійності у вивченні матеріалу та його критичну оцінку; логічний і аргументований виклад думок.
2. 15-19 балів ставиться за правильну, але недостатньо повну чи недостатньо аргументовану відповідь на питання, що показує знання студентом матеріалу, яке не виходить за межі лекційного курсу.
3. 10-14 бали ставиться за формально правильну, але недостатньо аргументовану, неточну відповідь, однак в цілому частково розкриває суть питання.
4. 0-9 балів ставиться за невірну відповідь на питання, неточне (невірне) розуміння суті понять при відсутності відповідей на додаткові питання.

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS		Критерії оцінок
		Оцінка	Пояснення	
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)	Студент детально знає теоретичний матеріал та матеріал практичних занять, уміє давати визначення основних понять, закономірностей та характеристики психічних явищ; володіє вміннями використання методів психотерапії та психокорекції; вміє організовувати педагогічне спілкування в процесі навчання та виховання учнів, враховуючи вікові та індивідуальні їх особливості, (активізувати розумовий їх розвиток та особистісні якості); розуміє сутність основних положень теорії та

				вільно їх трактує, оперує науковою термінологією. Він знає зміст базових психологічних понять, вільно орієнтується за ними, вміє описати та проаналізувати будь-яке психічне явище, уміє виконувати ряд досліджень. На запитання викладача по програмі курсу відповідає не вагаючись. Виконав всі види практичних робіт. Опрацював теми для самостійного вивчення.
80–89	Добре	В	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)	Студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними даними з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає їх; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного.
70–79		С	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)	Все вище вказане студент виконує не повною мірою, однак добре знає теорію й практику, методи досліджень, виконує завдання викладача. При відповідях на запитання інколи вагається, але знаходить вірні рішення. Опрацював теми для самостійного вивчення.
60–69	Задовільно	Д	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	Знає основні теоретичні положення, вміє складати компонентні та комплексні характеристики, відповідає на більшу частину запитань викладача, виконав практичні завдання, опрацював більшість тем самостійного вивчення.

50–59		Е	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)	Студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; несамотійний у відповіді та судженнях.
35–49	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	Студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, та сформованість практичних навичок. Не виконані вимоги для оцінки «задовільно».
1–34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	Знання студента з екзаменованої дисципліни практично відсутні, вміння орієнтуватися у навчальному матеріалі неформовані.

**Програму обговорено і затверджено на засіданні
кафедри практичної психології**

протокол № від р.

Завідувач кафедрою _____ доц. Радчук В. М.

**Програму обговорено і затверджено на засіданні
кафедри соціальної психології**

протокол № від р.

Завідувач кафедрою _____ доц. Андрєєва Я.Ф.